

ŠIBENSKA BIBLIOTEKA
 ŠIBENIK
 NAUČNI ODSJEK

Predplata van Šibenika:
 — na tromjeseč 3 Kr.
 — na godinu 6 Kr.
 Predplata u Šibeniku
 sa donošanjem lista u kuću
 jednaka je kao i van Šibenika.
 Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Predplate i pisma šalju se
 Uredništvu. Nefrankirana se
 pisma ne primaju. Rukopisi
 se ne vraćaju. Oglasi, pri-
 obćena pisma, zahvala itd.
 tiskaju se po 20 para redak
 = ili po pogodbi. =

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Združenje Dalmacije

Po hrvatskom pravu pojam Dalmacije ne proteže se nego na neke gradove i njihovu okolicu; sva ostala sjeverna i srednja Dalmacija spadala je i razumjevala se je pod imenom Hrvatske. Šibenik, Nin, Biograd na moru ležali su u Hrvatskoj, Dubrovnik i Kotor posebni su teritoriji, koji takodjer nije spadao Dalmaciji. Naslov kraljeva hrvatskih: „Kralj Dalmacije“ znači, da je hrvatska kruna gospodarica dalmatinskih gradova. Pod imenom te kraljevske Dalmacije ne možemo razumjeti svu današnju Dalmaciju nego samo Split, Trogir i Zadar s njihovim okolišem.

Po ovom vidimo, da veći dio današnje Dalmacije spada u pojam Hrvatske i po tom da bi se ona morala tako i zvati. Ali ne samo to, nego ovaj dio Hrvatske ne bi smio biti na nikakav način odijeljen od banovinske Hrvatske.

Pojam Dalmacije razširio se pod Metličićem, koji je u ovim krajevima više stoljeća gospodovao. Ovo gospodarstvo Metličića krivo je, što se pojam kraljevine Dalmacije proširio na štetu kraljevine Hrvatske. Ovo proširenje upotrebili su naši neprijatelji na našu narodnu štetu, jer su nas na taj način htjeli odijeliti od naše prave domovine i privezati Austriji. Da se je naprotiv pravi pojam kraljevine Dalmacije čuvao i po zakonu stovao, današnja Dalmacija bi već davno bila združena sa Hrvatskom. Ona tri grada, koja u državno-pravnom smislu sačinjavaju Dalmaciju, i kad bi htjela ne bi mogli obstojati nego u sklopu Hrvatske.

Banovinski Hrvati su bez prestanka tražili od svoga kralja, da povрати Dalmaciju svojoj materiji zemlji, jer je kralj ugovorom 1527. i 1712. godine taj zahtjev zakonitim priznao. Ali do združenja nije dolazilo.

God. 1797. general barun Rukavina je ušao u Dalmaciju s vojskom u ime kralja hrvatskoga i od svega pučanstva primio u to ime prisegu vjernosti. Mirom u Campo-Formiju bude konačno predana Dalmacija kralju na temelj historičnog državnog prava. Ali ipak do sjedinjenja nije došlo. Dalmacija bude opet izručena Francuzima. — Beckim kongresom 1815. dodje konačno u posjed današnjih vladara. Od tog doba ima bezbroj zahtjeva i obećanja, da će se Dalmacija pridružiti Hrvatskoj, ali do toga još ne dolazi.

Hrvatski sabori su bez prestanka zahtjevali povratak Dalmacije, te je već Franjo

I. god. 1825. obećao, da će izvesti sjedinjenje, ali do sjedinjenja nije došlo.

God. 1850. na zahtjev hrvatskog sabora od 48. god. odgovara kralj: „Naša je volja, da o priklonjenju Dalmacije kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji viećaju poslanici Dalmacije i zemaljski sabor Hrvatske i Slavonije i posljedak da se podnese našem potvrdjenju“.

God. 1861. kralj je predložio, da hrvatski sabor ima uzeti u pretres sa izaslanicima dalmatinskog sabora pitanje glede sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom. Na ovaj poziv odazvao se sa strane ondašnje Dalmacije Dubrovnik i Kotor. Cilji vladin aparat bio je protivan.

God. 1861. rekao je kralj na odgovor pomenici Meda Pucića: „Naša je želja i briga, da se to združenje izvede“.

God. 1868. uglavljeno je i od kralja potpisano, da se „Dalmacija pridruži Hrvatskoj i Slavoniji, nu svakako će se imati saslušati i Dalmacija o uvjeti te inkorporacije“.

Dalmatinski sabor već se 1870. obratio kralju molbom, da se Dalmacija povrti u staru svoju državnu zajednicu i da se s toga sastanu zastupnici Dalmacije i Hrvatske, te dogovore, kako da se sjedinjenje izvede.

God. 1877. vlada je zatvorila dalmatinski sabor, samo da ne bi zahtjevao združenje s Hrvatskom.

Hrvatski zastupnici na carevinskome vieću u Beču uvijek su se državno-pravno ogradili, da oni ne spadaju Austriji. Dalmatinski sabor u skoro svim svojim adresama zahtjeva sjedinjenje. Ipak do sjedinjenja nije došlo uzprkos tolikih obećanja i zakletva.

God. 1867. kralj se je zakleo: „sve one strane i pokrajine posestrimih kraljevina, što su već natrag stečene, pa i one, što će božjom pomoću odsle bit natrag pribavljene, pripojit ćemo posestrimim kraljevinam“. „Čuvati ćemo prava, ustav, zahtjeve, zakonitu neodvisnost i zemljišnu cjelokupnost posestrimih kraljevina“.

Kako se vidi, imamo sa strane kruna zajamčenu zemljišnu cjelokupnost, imamo izjave, molbe, zaključke svih naših sabora, imamo sve, što zakon zahtjeva da se dodje do sjedinjenja. A kad bi i to bilo malo, imamo jednodušnu volju tek minulog sabora dalmatinskog, imamo želju svega našeg pučanstva. Pa ipak do sjedinjenja ne dolazi, a ne dolazi, jer to ne će da dopusti austrijska vlada i svi oni, koji služe austrijskoj kamarilji.

Na skupštinar čistih u Zagrebu čuo se glas, da Dalmacije ne će pustiti Austrija.

D.r Josef Frank iznio je ipak u proračunskom odboru hrvatskog sabora pitanje sjedinjenja Dalmacije samo za to, da mu D.r Nikola Tomašić može odgovoriti, da je za provedbu aneksije sada nezgodan čas, jer da su obe pole monarhije u borbi jedna proti drugoj, te da je riečka resolucija u tom pogledu ne samo nespretno, nego i nepatriotično djelo.

D.r Nikola Tomašić rekao je ono, što su govorili i čisti D.ra Josefa na svojim skupštinam.

Dakle, kako da se dodje do sjedinjenja? Zar da se naš zadarski sabor stavi u dogovore sa saborom u Zagrebu? Ali to bi bio nesmisao, kad većina toga sabora ne će danas da o tomu čuje. Luda bi to bila, kad n. pr. Kršnjavi član te većine ima toliko bezobraznosti, da javno piše o nemogućnosti sjedinjenja. Ne, doći u dogovore s današnjim vlastodržcima u banovini bilo bi poniženje, jer to su stvorovi za sjekiru, to su prodane duše bez ljubavi i bez ponosa narodnoga.

Dakle, da se pitanje o sjedinjenju zapusti? Nikad! Naprotiv moramo uprijeti sve sile, da izrabimo današnje zgodno vrijeme.

Za naše sjedinjenje ne treba — kako smo dokazali — nego da se po želji krunne stave u dogovor zastupnici Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, da dakle naši zastupnici pođu u Zagreb na svoj državni sabor.

Ali ovdje i počimlje prava borba. Sa današnjim slugam Khuenovim ne može se započeti ništa dobra za narod. To je očito, to je jasno. Što oni danas pitaju od ugarske vlade, n. pr. arhivalne spise, što oni ustaju na obranu napisia i t. d., to je s njihovih strane gnjusna, bezsramna drozovitost, jer uprav ti isti ljudi izručili su spise i bili su pomoćnici Khuenovu zločinu, te su uništavali svakoga, koji se je onaj lupežtini opró.

Pravim Hrvatima ne ostaje nego te ljude odstraniti sa vlade. A to se ne može postići, već obćim izbornim pravom, slobodom štampe i sastajanja. — Borba za ova ljudska prava jest borba i za našu narodnu zemljišnu cjelokupnost. Jer onim danom, kad pravi predstavnici narodne volje uđu u sabor hrvatski, sjedinjenje je riješeno i postignuto: Zastupnici Dalmacije poći će u Zagreb na sabor i bit će od braće posle toliko viekova od srca primljeni, a njihovom kralju, u smislu njegovih obećanja i zakletve, bit će drago udovoljiti želji i zahtjevu svoga naroda i odkupiti zadani rieč.

Borba u ovom pravcu jest jedino moguća i uspješna, a sve drugo je zloba, plačeništvo i danguba.

Sabor u Zadru

Sjednica 21. studenoga t. g.

Nardelli odgovara na razne upite. Stupa se na izbore u razna povjerenstva. Pri izboru petorice članova u povjerenstvo za porez od tečevine bijahu izabrani sljedeći: Članovi sa rokom službovanja do konca 1907:

D.r Pero Klaić — Zadar.
 Nikola Oman — Opuzen.
 Nikola Dapar — Benkovac.
 Članovi sa rokom službovanja do konca 1909.
 Ivan Foretić — Korčula.
 Zandume Ilijić — Split.

U povjerenstvo za porez od tečevine bivaju izabrani sljedeći zamjenici do konca god. 1907.

Petar Orepić — Dubrovnik.
 Ante Genosia — Zadar.
 Za porez od tečevine zamjenici do konca god. 1909.

Vladimir Simić — Zadar.
 Krsto Mazzocco — Zadar.
 Ubert nez Borelli — Zadar.

Pri izboru osmorice članova i osmorice zamjenika u prizivno povjerenstvo za ličnu dohodarinu bijahu izabrani sljedeći članovi:
 Artur Persicalli iz Zadra.
 Josip Bilić iz Šibenika.

D.r Petar Botteri iz Zadra.
 Antun pl. Difić iz Drišna.
 Marko Veraja — Metković.
 Antun Franasović iz Orebica.
 Dinko Biankini iz Starigrada.
 Ante D.r Colombis iz Supetra.

i sljedeći zamjenici:
 Alfons knez Borelli iz Zadra.
 D.r Kažimir Abelić iz Zadra.
 Vjekoslav pl. Felicinović iz Zadra.
 Juraj Obradović iz Zadra.
 Toma Brajković iz Zadra.
 Virgil Perić iz Zadra.
 Petar Novaković iz Zadra.
 Mihovio Buć iz Orebica.

Primljen je predlog D.ra Klaića, da se pribavi zgodna zgrada za hrvatsku pučku školu u Zadru; a pošto vjersijski zavod i Zem. Odbor ne imadu prikladne prostorije, zaključeno je, da se Zem. Odbor pobrine, da nabavi zgodno zemljište za takovu zgradu, u kojoj bi mogli biti smješteni vjersijski zavod, zemal. Odbor i hrvatska škola.

Primljen je predlog D.ra Dulibića, da se urede službovni odnošaji boničara kod bolnice u Šibeniku.

Izvjestaj vrhu rada Zem. odbora bi odobren. U odnosnoj razpravi sudjelovao D.r Majstrovčić i D.r. M. Čingrija, koji se ba-

USPOMENE IZ JUŽNE AMERIKE (Buenos-Ayres)

(Nastavak vidi broj 55.)

„Gauč“ je druga spomena vrijedna pojava u društvenom životu glavnoga grada; nu on je sličan obhodnici, koja se za čas na obzoru pojavi, a za čas opet umine, kriesnica, koja zvezdanim nebom projuri, ne ostavljajući za sobom traga. — Sjaj i razkoš ne idu nikako po čudi tomu strastvenom sinu pustine, u komu je čuvstvo neodvisnosti tako naglašeno, da bi od jada svissno prije nego što bi se dao sputati okovima stanovitih društvenih zakona; u gradu je njemu tiesno, nesnosno kao ribi izvan vode; to nije njegov element, taj zagašljivi zrak ne prija njegovom slabom tjelesnom ustroju: njemu se hoće slobode pod vedrim nebom i vitezke zabave.

Rekoh slabom i pri tom ostajem, uvjeren, da sam izrazio istinu, o kojoj će mnogi posumnjati obzirom na način života, što ga provodi taj inače junački i smionci pustolov.

Zbilja, tko bi hotio utvrditi, pozivajući se na njegov vrtki i prividno krepi stas, na njegovo ponosito držanje, okretnost i veseli čud, da je to

uzor muževne snage, zdravlja i ljepote, ljuto bi se prevario. „Gauč“ je nasuprot čeljade ponajviše boleljivo, nesposobno za svaki naporni rad, ako to nije jahanje, ašikovanje ili kroćenje divljih goveda, pri čem on nevjerojatnom vještinom upotrebljava svoj vjorni „lazo“, oružje, koje znađe biti ubitačno i njegovom nuzljudu.

Dok na sjaj, ili u kolu pred crkvenim vratima odlučuje „el cuchillo“, dieli se taj čudnovati meglan na otvorenom polju; u divljem kasu vtilajući visoko nad glavom tanko, al za čudo tvrdo uze spleteno od volujske kože, zaleti se „gauč“ na žrtvu svoga ljubomora, te ju u tili čas sputa bilo za vrat, bilo oko pasa tako, da joj više nema pomoći.

Borba se obično vodi na život i smrt; ponos ne dopušta pobjedniku da izpoviedi, zašto je smaknuo svoga protivnika, jer bi tim morao priznati, da je posumnjao o vjernosti svoje drage ili, što je još gore, da ga ona nije niti ljubila, već da mu se sada od nevolje baca u naručaj.

Na upit „porque lo mataste?“ odvrća on nehajno:

„Así por gusto, no mas!“

Takvim pustolovinama u gradu nema mjesta i zato on nerado tamo zalazi, a slabim ga učimše griesi otaca i vlašno podnebrje njegove domovine,

koje sred onih riečnih dolina, ako izuzmeš gorovite zapadne predjele na podnožju „Kordiljera“, ni malo ne prija ljudskome organizmu. U njima će, koliko god se bude nastojalo o poboljšanju naraštava, čovjek ostati uvijek slab i donekle krležjav. Živi su tomu dokaz djeca engleza rođena u Argentinu; kod nje ćeš uzalud nastojati da naiđeš na tragove one žilavosti i svezine, koja označuje tip anglo-saskoga plemena.

Kreolac je pako tako slab, lien i neustrajan, da je nastrala poslovica: „el que tiene que comer papas sembradas por un erriollo, tiene que esperar mucho y por ultimo se muere de hambre“, što bi hrvatski značilo: „onaj, koji želi jesti krumpira, koje je kreolac posijao, morat će dugo čekati i na posljedku će morati skapati od gladi“.

Čuveni argentinski socialista D.r Balajja, naglasujući jednom prigodom potrebu, da se povede akcija, kojoj bi bio cilj svratiti pozornost vlade na postojeće uzroke ekonomske krize, te ju prinukati, da ju shodnim mjerama osujeti, nakon što je prirodjenom nu rječitošću zigosao sve društvene slojeve, iztjučiv njihove mane, a osobito luksus i igru, rekao je: „Glavni uzrok našem nevoljnom stanju taj, da smo mi uvijek više nastojali oko križanja i oplemenjavanja konjske i govedje pasmine, nego li oko naše, koja se je, mješte da se je očuvala čista

poput englečke, stopila sa urođeničkom, te moralno i fizičke tako propala, da od onih starih španjolskih doseljenika naših predja nisu ostale veče uspomene u poviesti i razvaline njihovih spomenika širom čitave zemlje. Sad, kad smo postigli, da se jedan naš bik na pazardu skoro tako skupio cieni kao naplemteniji „Durham“, otvorimo širom vrata engleškim i sjevero-američkim gostima; nastojimo im olakotiti nabavu zemljište, stoke i alata, podajmo im u njihovim selitima autonomnu upravu i sve moguće polakšice, ne bi li im ova gruda zemlje omilila. Na taj ćemo način postignuti, da ona ne će više biti smatrana pukim predmetom izrabljivanja, te ćemo kroz nekoliko decenija imat narod poduzetan, žilav, zdrav duhom i tielom, čiji će biti sličan saskom tipu, koji je po mom mnenju uzoran, jer ga krase sve vrline i sve mane, koje jaunče za uspjeh; osim toga nastojimo dobiti iz Englečke što više učiteljskih sila obojeja spola, koje će našu djecu odgajati u duhu onog trieznog i ozbiljnog naroda“.

Taj zakleti neprijatelj postojećeg reda u državi oborio se je pri koncu na evropske doseljenike u obće, a na one latinskog porijekla napose, dokazujući, kako je narodna smjesa, koja je nastala aliancijom, dala posve negativni rezultat.

(Stiedi.)

više sa pitanjem fuzije domaćih parobrodarskih poduzeća sa Lloydom, te tražiše, da sjedište bude u Dalmaciji, a uredovni jezik hrvatski. *Dr. Salvi* je zauzeo tomu protivno stanovište.

Bi primljena rezolucija *Dra Marovića*, da Zem. Odbor ulaže pretičke pokrajinskih zaklada u financiranje seoskih blagajna preko jednog domaćeg novčanog zavoda. Također bijahu primljeni razni predlozi zast. Biankini.

Riješeno je nekoliko molbenica, među kojim one nadzornika Sinčića i ravnatelja Rossini u Šibeniku, kojim bi dosudjena šesta petogodišnjica.

Pokle je odobren zapisnik ove sjednice, predsjednik zatvara zasjedanje.

PREDLOG

Zastupnika *Dra Dulibića i drugova.*

Visoki Sabore!

Bolničari, koji su namješteni kod zemaljske lučnice u Šibeniku uza sav njihov teški rad oko njege, čuvanja, pratnje i nadziranja umobolnih, uživaju sasvim kukavnu nagradu, ne imaju stalnosti, niti su na ikakav način osigurani za starost ili nesposobnost.

U interesu same službe stoji, da se pravično uredi njihov službeni odnosaj, što bi se lasno dalo izvesti sa neznamitnim troškom na način, kako je uređen službeni odnosaj bolničara kod drugih sličnih zavoda kao n. p. kod onoga u Pergine.

S toga čast nam je predložiti, neka visoki sabor izvoli zaključiti:

Daje se nalog Zemaljskom Odboru, da prouči i u budućem saborskom zasjedanju izvjesti o uređenju službovnog odnosaja šibenskih bolničara na način, da im bude obezbijedjena stalnost i provizija za slučaj starosti i nesposobnosti za daljnje službovanje.

UPIT

Zastupnika *Dra DULIBIĆA i drugova na c. k. Vladu*

Jedna od najživljih potreba Šibenika jest uzpostavljenje gradske telefonske sveze. Od kolike je štete pomanjkanje iste za promet: saobraćaj lasno je shvatiti, kad se uvaži velika površina grada i namještaj raznih tvornica i javnih ustanova na periferiji grada, daleko jedna od druge i od središta.

Pošto je osjegan broj abonenta, te nema nikakvog povoda, da se oteže za rješanjem tog pitanja, častimo se upitati:

„Kani li c. k. Vlada što prvo uzpostaviti gradsku telefonsku svezu u Šibeniku.“

UPIT

Zast. *Dra Dulibića i drugova na c. k. vladu prikazan u saborskoj sjednici 19/11. t. g.*

Skorašnja naredba c. k. Namjestništva o uređenju nedjeljnog rada pobudila je obće nezadovoljstvo i uznemirila je teške i trgovce osobito po selima i varošima. Po toj naredbi, počam od 19. studenoga t. g. moraju biti u nedjelju cijeli dan zatvoreni svi dućani izim onih od jestiva.

Svak tko pozna naše prilike znade, da težak samo nedjeljom dolazi u varoš, gdje prodaje svoju robu, kao hranu, blago itd. i kupuje u dućanima, što mu treba za kućne potrebe. Po rečenoj naredbi to je odsle nemoguće, te će težak morati izdangubit i radotni dan i bit će izložen tim šteti i mnogim neprilikam.

Naredba je ne manje štetna za trgovce i obrtnike, koji bivaju lišeni najglavnijeg diela privrede, jer je nedjelja jedini dan u sedmici, gdje trgovac može da što utriži. Za trgovce pak u mjestim, gdje postoji oružnička postaja, naredba je još štetnija, jer će oni biti podvrgnuti strogoj kontroli, dočim trgovci drugih mjesta moći će i nedjeljom slobodno prodavati i tim će onemogućiti privredu ostalim, koji, borave u većim varošim, izloženi su i većim troškovim.

Pošto po selim i varošim trgovci prodavaju skoro bez iznimke mješovitnu robu, dakle jestiva i druge stvari, naredba je takova, da se ne zna kako će se vladati ovi trgovci, jer je u nedjelju dopuštena za 4 sata samo prodaja jestiva.

Naredba u besjedi je od velike štete za težaka, trgovca i obrtnika, te nam je s toga čast upitati:

„Je li c. k. Vlada voljna, da ukine rečenu naredbu, kojom se uređuje nedjeljni

rad, barem u koliko se tiče sela i varoši, ili da je ublaži, dozvolivši u tim mjestima prodaju svake robe od jutra do podne, kako je to pripušteno i naredbom 13/11 tek. god. br. 33956 c. k. Namjestništva u Trstu.“

Pismo iz Zagreba.

ZAGREB, 24/XI '05.

Hrvatski sabor. — Obće pravo glasa. — Ustavna prava u saborskom odboru za pravosuđe. — Hrvatski nadpisi na željeznicama. — Sveučilište otvoreno. — Izmjene mjere djelomično dignute. — Pred štrajkom slugara.

(Ef) Saborska sjednica od 20. t. m. iztekivala se velikim interesom radi pitanja obćeg jednakog izravnog i tajnog prava biranja, koje je opozicija pred sabor izmila. Na dnevnom redu već je bio predlog *Dra Franka* za sveobće izborno pravo, a k tomu *Dr. Harambašić* i dr. izmili su prešni predlog, kojim traže, neka se izabere odbor od 11 lica s uputom, da još za ove saborske sjednice izradi i podnese osnovu zakona o saborskim izborim, kojom će se uvesti sveobće jednako izravno i tajno pravo biranja i donieti ustanove prikladne, da zamjeme podpunu slobodu biranja. Iza kako je *Dr. Frank* obrazložio svoj predlog, o kojem će se glasovati u sjednici od četvrtka, razpravljen je prešni predlog *Harambašićev*. Pošto su se i magjaroni izjavili za izbornu reformu, sabor je jednoglasno zaključio, da se predlog o sveobćem izbornom pravu uputi kombinovanom pravosuđnom-upravnom odboru, u kojem će sudjelovati i predlagaci *Dr. Harambašić* i *Dr. Derentim*. Dotična zakonska osnova biti će podnešena saboru još za ovog zasjedanja, a onda vidjeti će se na djela, koliko je bila ozbiljna izjava saborske većine o proširenju ustavnih prava. — U istoj saborskoj sjednici *Dr. Harambašić* interpelirao je glede postupka redarstva pri zadnjim demonstracijama, a Stj. Zagorac glede obustave izbora u Koprivnici. Naredna je sjednica u četvrtak, a na dnevnom je redu proračun za 1906.

U zadnjoj sjednici pravosuđnog odbora leduer magjaronu *Dr. pl. Tomasić* zagovarao je reformu kaznenog zakona, novi zakon o štampi, osobito u pogledu cenzure novina. Zastupnici novina da u normalno vrijeme morale biti čim manje, te prigovara sadašnjem postupku, konstatirajući, da hielina novina čestoput više se doimlje od ma kako oštrih članaka. Podban Čavrak obćao je, da će se čim prije predložiti saboru takova zakonska osnova, koja će odgovarati i načelima modernog napredka i podjedno onemogućiti izgrede, te osigurati slobodu riječi. Nu pošto je tiskovni zakon u skladu savezu s kaznenim, a pošto se je ovaj u mnogom pogledu preživio, da je skrajnije vrijeme da se i ovaj reformira.

Novine, a i sam *Dr. Tomasić*, bijahu doniele, da su na željeznicama dignuti hrvatski nadpisi. — Službene novine javljaju, da je to bilo samo kod vagona i to ne usljed kakve naredbe, već jer su ti vagoni upotrebljeni radi velikog osobnog prometa, a imali su samo magjarske nadpise. Ministarstvo trgovine već je odredilo, da se na te vagone stave nadpisi u oba jezika.

Jučer o podne sveučilište je ponovno otvoreno; u večer pak kasno gradsko poglavstvo ukinulo je iznimne mjere glede kavana, gostionica i krčama, dočim iznimne odredbe o sakupljanju, o zatvaranju kućnih vrata, o zatvoru šegrčkih škola još su u krjeposti.

Tako sve se vraća u staru mirnu kolotečinu, osim ako ne nastupi štrajk slugara, te ne poremeti idilsko razpoloženje. Tarifalna komisija zagrebačkih slugara bavila se revizijom postojeće cenika. Slagari traže od poslodavca: povišenje nedjelje plaće za kr. 3, najmanja plaća u obće kr. 28 nedjeljno, a za novoslobodjene kr. 24; onima, koji rade na račun, povišenje od 44 na 48 para, kod novina na 50 para za 1000 slova. I pomoćno osoblje zagrebačkih knigotiskara jednako formulise svoje zahtjeve. Ne uvaži li poslodavci zahtjeve slugara, ovi će štrajkovati. U Zagrebu ima preko 30 tiskara, u kojima radi mnogo slugara i pomoćnog osoblja, koji će svi na dani znak obustaviti posao. Govorka se pače i o generalnom štrajku radnika.

POLITIČKI PREGLED

HERVATSKA.

Pogovara se, da je ban Pejačević došao u sukob sa ministrom Verešom i da će odstupiti, ali se viest oporogava. Zanimivo je, da su Khuenovci počeli tobož zauzimati se za slobodu štampe, ali i to samo prividno. Kod njih to ide kao da vuk uzimlje u zaštitu ove.

Srbski episkopat u svojem organu „Srbski Sion“ daje znati, da je proti slogi sa Hrvatima. Izgleda, da to patriarha Branković čini na nagovor Pejačevića i vojnog zapovjednika Auersperga.

Sabor u Zagrebu nije još poprimio nijednog zaključka. Obično se tu opozicijski međusobno psuju. „Dnevni List“ se činićno ruga nemoći načelne i akademičke opozicije. Ima pravo!

UGARSKA.

Ustoličenje velikih župana u mnogim mjestima je osujećeno. Zgrade županija su većinom zapetacene, ali bivaju silom pečati dignuti, vrata otvorena, nu sve to već velikog uspjeha. Ministarstvo je uzkratilo dotaciju, t. j. plaću svim onim županijama, koje nisu pokorne. Na taj način svi činovnici nepokornih županija ostaju bez plaće. Koalicija ide za tim, da tim činovnicima namakne sredstva pomoću javnih doprinosa, ali to sakupljenje izgleda da nije dostatno, premda ima velikaša, koji u tu svrhu odredeše na hiljade i hiljade kruna. Radi toga njeke županije misle udariti prizrez na poreznike, e da tako mogu svoje činovnike nadoplacivati.

Obe grupe disidentata sačinile su jednu stranku, koja će se zvati ustavnom i raditi na temelju zakona od 1867. Predsjednik je njezin bivši ministar Daranyi. Ovoj stranci je cilj okupiti oko sebe sve članove svih stranaka, koje stoje na temelju zakona god. 1867. Po svoj prilici doći će do zbliženja između ove stranke i liberalne.

Po županijam počeli su se namješati vladini komesari. Vlada je odlučila na ovaj način svladati svaki odpor županija, ali u tomu slabo uspeva. — Više županija je sazvalo izvanredne skupštine, gdje su ponovno odlučile, da vladine naredbe ne primaju na znanje i da će uztrajati u pasivnoj rezistenciji.

U njekim kotarima dobili su pri naknadnim izborima kandidati narodnosti proti kandidatima koalicije.

AUSTRIJA.

U Beču se dnevno drže razne socijalističke skupštine u prilob obćem izbornom pravu. Za otvor parlamenta 28. ov. nj. pripravljuju se velike demonstracije. — Pogovara se, da će vlada, ne uspije li dobit većinu u carev. vieću za svoje predloge o obćem izbornom pravu, razpustiti bezodvlačno parlament i ureći izbore na temelju tog prava, dok bi u isto doba novi izborni pravilnik za carev. vieće bio uveden vanparlamentarnim putem. Ne prode li obće izborno pravo u Austriji, doći će sigurno do velikih izgređa u svim većim središtima. Onda ćemo imati drugu edikciju događajia u Rusiji, među kojima će štrajkovi biti najbrojniji i najvažniji. Na 19. ov. nj. držala je „Associazione Patria“ u Trstu skupštinu u prilob obćem izbornom pravu.

Ministarstvo je opunovlastilo senat bečke univerze, da može opet primiti one djake, koji su bili izključeni usljed nekadašnjih nereda. U Goričkom saboru razpravljalo se o obćem izbornom pravu, te je glasovano jednodušno, da se uvede zakon u prilob tome pravu.

RUSIJA.

U svim većim sradštima povraća se mir. Radnici opet prihvaćaju svoj posao i izgleda, kao da do novih izgređa ne će više doći. Generalni štrajk u Petrogradu nije našao odziva u drugim gradovima, te je već prestao. U Poljskoj i u Moskvi uzpostavljeno su normalni odnosaji. Gubematorm u Finskoj imenovan je barun Salza. Kažu da Witte nije bio obznanjen o tom imenovanju. Govorkalo se i o njevoj demisijama, ali se nije ništa obistinilo. Za uređenje odnosaja između Rusije i Vatikana Witte je predložio papi, da ustanovi u Petrogradu muncijaturu. Iz Helsinfora dolazi viest, da je tamo skupština od 2000 Finceva zaključila odposlati ministru Finske brozjav, kojim ga se pozivlje da odstupi, jer da je pogazio zakone i radio u prilob nasilnoj vladavini Bobrikova. U Vladivostoku je uzjanjala pobuna, ali među ruskim zarobljenim vojnicima u Japanu došlo je do krvavih sukobla, jer se podielše u dva tabora, jedan za revoluciju, drugi za carizam.

Po najnovijim viestima kongres „zemstva“ odlučio je podupirati vladu t. j. program Wittea. To je vrlo dobar znak za javne prilike u Rusiji.

ITALIJA.

Na ministarstvu predviđaju, da bi u Italiji mogao nastati poštarsko-telegrafski štrajk, pa su za to preduzete shodne mjere. U Rimu će bit doskoro skupština parlamentarne republikanske skupine, koja će odlučiti, da se pokrene i jedan dnevnik te stranke.

Od taljanskog brodoljva krenuli su krstaš „Garibaldi“ i torpedo-lovac „Ostro“ put Carigrada, da se tamo pridruže međunarodnoj eskadri, odredjenoj za pomorsku demonstraciju proti Turskoj. — Nekidan držano je ministarsvo vieće, koje je imenovalo taljanske predstavnike na marokanskoj konferenciji. — Fortis je u Nanulju držao znamenit politički govor, kojim se sad bavi cijela taljanska štampa. Odposlano je 100 vojnika k taljanskoj vojsci u Kandiji, e da se što bolje uzčuva mir kroz vrijeme, kad će se ustae vraćati u domovinu i predati oružje, Opovrgavaju se viesti, po kojima bi Italija bila prodala nekoliko topova Crnoj Gori.

Opet su nastale velike poplave usljed nabujalih rieka. U Kalabriji ponavljaju se potresi. „Tribuna“ zagovara poreznu reformu.

NORVEŽKA.

Plebisitarni glas Norvežke, koji je svojom većinom pristao na to, da se poprimni monarhična forma vladavine, daje u Evropi novog kralja, kralja Nor-

vežkoga u osobi kneza Karla Danskoga, koji je uz privolu svoga djeda, kralja Danskoga, pristao na izbor i nadleo sebe ime Haakon VII, a svome sinu ime Olaf. Republikanska stranka, koja je ostala u manjini, jer je imala za se 1/4 glasova, upokorila se odluci većine onom istom disciplinom, kojom je govovala za prioglašenje republike. Norvežki narod dao je ponovno cijeloj Evropiprimjer najljepše otadžbeničke ljubavi i požrtvovnosti.

Prigodom dolazka novorveškog kralja sudjelovat će svečanosti svi slojevi naroda.

TURSKA.

Bojno brodovlje habsburške monarhije koje sudjeluje u demonstraciji proti Turskoj, krenulo je iz Pulja na 19. ov. nj. To su krstaš „Sant Geog“ i „Szigetvar“, koji su nekidan bili ovdje u našoj luci. Krstaš „Sant Geog“ je najbolja ladja između svih drugih radi svoje brzine. Zapovjednikom međunarodne eskadre za ovu demonstraciju imenovan je admiral Ripper. To se brodovlje, sjedinjeno s drugim, nalazi već kod Mytilene, na obali Male Azije. Dugo očekivani odgovor Porte na kolektivnu notu velelasti već je poznat, te je u svemu negativan. Kako će se dalnji događaji razviti, nije moguće za sad predvidjeti. Svakako ovo pitanje imat će velikih posljedica.

NAŠI DOPISI

Split.

Vaš je dopisnik u 53. br. „H. Rieči“ najvio dolazak taljanske opere u Split. Predočno čuo se toliko pohvala, družtvo se uzveličavalo, kao nešto vanredna, a kad tamo doživljeli smo do sada već dva puta, da mu je obćinstvo izrazilo svoje negodovanje, jer je bilo i psikanja i žviždanja i fućkanja, a najviše pak u četvrtak večer, kad je družtvo pobralo podpuni fiasco, kad se klicalo: dolje s upravom kazališta i s poduzetnikom. Ali se poduzetnik svemu tome ipak smijao, kao da hoće kazati: vižite vi, koliko vas volja, ja i tako primam novac. Gosp. Sucić kao da se sebi vrlo dobro zna, da tako može sve proći, da je lako tjerat dalje, kad građanstvo tako hoće, kad mu se hoće opere, pa bilo kakve!

U noći između 15-16 ov. nj. očutili smo ovdje potres. Bio je lagan, ali je za to nećio bilo more silno uzburkano sa žestokog lebića. I uvijek s tim vjetrom u našoj luci uskuha more, valovi se strašni dižu, a onda su u njoj svi brodovi izloženi očitoj pogibelji. Parobrodi već ne mogu da pristanu uz kraj, a brodovi, koji su usidreni, u svjedrenom su strahu da se razspu. I ovo moramo zahvaliti našim vlastodržcima, koji nisu još nikada učinili za našu luku ono, što je neobhodno potrebito, te jer uza sve ono, što se je za nju potrošilo, ona je još i danas u mnogim prigodama otvoreno grob našim i tudim brodarima, koji se u nju svrate.

Split ne će nikad zaboraviti blagopokojnog Karla Kovačevića, bivšeg lučkog poglavara, koji je bio u luci ustanovio uzorni red. On se je mnogo brio, mnogo dostigao. Splitska je luka bila donekle uredjena, ali usljed nemara bivšeg lučkog poglavara Petra Pavičića sve je to propalo, jer on u svojoj velikoj dobroti nije znao bit minimalo energičan, nije se usutjivao, da od vlade išta pita, nije prikazivao potrebe luke, dapače nije ni svoj pausal zahtjevao od straha, da mu ne odgovore, kako nemaju novaca, kako se ne može toliko trošiti. Mi se tome ne čudimo, jer austrijske vlasti zblijla znadu uvijek tako odgovarati, kad se što zapita za ovu zapuštenu Dalmaciju, za ovu prvu zemlju iznimaka. Trebalo je ljude, koji su na tim vlastima, koji vedre i oblače, dovesti one noći u Split, da na svoje oči vide, kako je u našoj luci, kako je brodovima i parobrodima, pa bi onda možda bili upoznali svoje goleme pogreške.

Mi neznamo, kad će se već jednom pomorska vlada gantiti i učiniti što god ozbiljna za ovu zapuštenu splitsku luku, u koju i iz koje ulazi i izlazi preko 130 redovitih parobroda na sedmicu? Al da, visoke vlasti imadu uvijek ledno te istu izprik u t. j. da smo im pasivni i zato se ne miću, ali t, rajo, trpi! A već i vrabci na krovovima znadu, koliko vriedi državi ova zanemarena Dalmacija, bez koje bi ona bila, kao čovjek bez desne ruke!

Preko naše obale nije moguće sada prolaziti. Sve je tuda zapriečeno bačvama, koje su tu postavljene, mjesto da se smjesti u magazu, a to sve jer ovdješnja carinara nema pomješća, u koje da to zakloni i tako sve ostaje na otvorenom. A naš intendent financije u dvorištu carinare goji cviće i povrće, a trgovina neka slobodno bude ometana, deveta je za to njemu briga! Magaza soli baš je nedostojna Splita, ona bi odgovarala tek za jedno selo! U jednu riec: u svemu i po svemu vrši se ona: bacala per la Dalmazia! Međutim mogu vam javiti i to, da su morski valovi već srušili kupalište Košćine na Bačvicama.

Kako je bilo pred sto godina, tako je i sada u glavnome! Ali da, sad, kad je narod progledao, kad je Beču u brk rekao odlučno usvoj, bečki nam plaćenci svašta obćavaju, čak i Veliku Hrvatsku!!! Oš grivo!

NAŠE BRZOJAVKE

CARIGRAD, 25. Porta odbacuje sa sebe svu odgovornost radi posljedica, koje bi mogle nastupiti.

BARUM, 25. Ratno stanje je dignuto.

PARIZ, 25. „Matin“ javlja, da će Balfour demisionirati, nasljednikom mu imenuju Danbella.

PETROGRAD, 25. Deputaciji radnika i teška Witte je obećao, da će se opet dati na štrajkovanje.

Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: VLADIMIR KULIĆ
Tiskarnica Ivan Stagližnatz — Šibenik.

Priobćeno

Matas i Marin, kojima je do jaslara i korita, sa obćinskim redarom Mileticom, oboružanim puškom i bodežom napetim, lete po selima, grože se, varaju i nagovaraju seoske viećnike, da moraju za njih glasovati. Bune osobito srbe, da im opat i ostali neodvisni hrvati hoće da umište vjeru i srištvo. Ovo sramotno i ogavno ponašanje, ovo ućkanje na bunu prijavišmo poglavarstvu.

Skratim, 25. studenoga 1905.

Hrvat.

Tko želi kupiti dobrih i zdravih korenjaka prve vrsti, ameriksanske loze Murveder & Ripuistris za zemlje ilovače ili gnjilovače suhe i mokre, neka se obrati podpisanoome. — Ciena hiljadi korenjaka 50 kruna.
IVAN MARAS
VODICE (DALMATIJA).

Traži se jednog dječaka od 12—14 godina kao naućnika za jednu tvornicu. — Obratit se našemu uredništvu.

Traži se odmah nekoliko zdravih i snažnih dječaka kao naućnika kod podpisanooga. — Rok poućavanja traje 3 godine. — JOSIP BERGOCH, mehanik — ŠIBENIK.

Za božićno drvo

— naći ćete —
u dućanu IVANA RUDE
Glavna ulica — ŠIBENIK

svakovrstnih nakita: zlatnih i srebrenih zvjezda, zvjezda repatica, lanćica, vrpca, trakovca, krugljica, gradovca, sjajnih i raznobojnih oblica, anđeljćica, ptićica, pa krasnih svjećica sa svojim stalcima za pričvrćivanje uz drvo, — sve to u raznim velićinama; onda još pamučnog neizgorjivog sniega, praskavih svjećica i bezbroj drugih sitnica, kojima se razkoćno, a ipak uz najumjereniji trošak može okititi božićno drvo.

Vanjskim narućiteljima šalje se roba poućećem, ali se prima natrag sve, što im se slučajno ne dopane.

LOZE

dalmatijske, navrute na ameriksanskoj podlozi, pripravlja za jesen g. 1906. za okućeno područje

PEĆENKO I DRUG Komen - Primorsko.

Ciene su:

Navrtci na rupestris monticola 1000 km. K 120
„ aramon & rupestris b. l. „ „ 140
„ riparia & rupestris „ „ 140

Narućbe primaju se do 31. sijećnja g. 1906. - Sa narućbom zahćtjeva se 20% kapare.
Tko želi baš svoju lozu, može poslati poštom mladike srednje debeljine.

Tisno.

Na 15. ov. mj. sledilo je ovdje imenovanje novog obćinskog Upraviteljstva. Jednolično su izabrani: načelnikom Krsto Obratov p. Ante, prisednicima Lovro Mazura, Franc Pasqualin, Roko Orada, Žurić Šime, Ljubo pl. Draganić i Turčinov Franc. Zeljeti je, da g. načelnik podieli svakome prisedniku određen djelokrug, a da svaki uzgorne vršiti povjerenje nu dućnosti. Ako tko ima kakvu ćast, neka ima i truda za dobrobit naroda. Na ekonomskom polju poradićo je dosta staro upraviteljstvo. Novo neka ga u tome nasliedi, ali neka pokaže veću djelotvornost u širenju hrvatske sviesti u narodu i u obrani hrvatskih interesa. Do sele toga nismo mogli opaziti u onolikoj mjeri, koliko traći i zahćtjeva rodoljubna dućnost svakoga, ako se imenom hrvatskim krsti.

Bit će od velike koristi, tko se što prvo uredi obćinski razsadnik ameriksanske loze, e da se tećaku uzgornu davati dobre korenjaka, a ne da bude primoran primati kogaćista iz razsadnika u Vrani. Ceste se u obće moraju popraviti; najskoli one u varoši, koje za kišljivih dana izgledaju gore nego one u najgorem selu kotarć. Uredjenje puteva i voda u svim odlomcima ne trpi daljnje odgadjanja, pa u stavljamo vraće na srce novog obćinskog upravi, u nadi, da će ona svim tim potrebama zaćti da doskoći.

Sinj.

Blagoslov barjaka sinjskog Sokola obavljen je. Kuma barjaku bijaše gospodja Masović, kum gosp. Opara. Gosti pri proslavi bijaše splitski sokol, o-daslanstva sa barjaciama drnišskog i vodićkog sokola, onda o-daslanstvo kortulanskog sokola, splitska glazba, alkari i diletanti splitski. Ulice kroz koje se prolazilo bijaše prilićno izkićene trobojnicim. U jutro je bila glagoljska misa, a blagoslov barjaka obavio je o. Bosanćić. Poslie blagoslova bila je obhodnja i sobet pri kojem su govorić: vođa sinjskog sokola Grabovac, vođa splitskog Buzolić, drnišskog Regner, vodićkog podstarešina Roca i kum barjaka Opara. Sakupila se prilićna svota za drućbu SS. Ćirila i Metoda. Prispioće je dosta pozdravnih brozjova. Onaj Perića i Korlaeta primljen je u negodovanjem.

U tri sata po. p. bijaše vjećbe, koje su toćno izvršene, a u većer splitski diletanti prisedili predstavi „Seoskih danguba“. Sokolaški sokol iz Splitsa i Drniša krenuće istu većer svojim kućam, a vodićki sokolaći oćtadoće do sutra dan. Prigodom obhodnje opazalo se, da mnoge kuće nisu bile izkićene trobojnicim i da u pućanstvu nije bilo odućevljenja. To su mnogi tumaćili tim, što u sinjskom sokolu ima ih dosta koji tamo ne bi smjeli spadati.

Želiti je, da se u sinjskom sokolu krene pravi otaćbeniĳkim putem e da tako bude, što mu od srca želimo: hrvatski Sokol sposoban, da okupi oko sebe sve što je boljega u toj krajini, te da postane zalogom mira i napredka i dobro viđen u cijeloj sinjskoj krajini.

DOMAĆE VIESTI

Predsjednik kluba „Hrvatske Stranke“, veleuć, gosp. Dr. Pero Ćingrija, taj stari hrvatski borac, navrićo je nekidan 35. godina sv. zastupnikova. Tom prigodom cijeli sabor t. j. svi klubovi po svojim predstavcima ćestitaše mu na tom riedkom godu. Njihovim ćestitkama pridrućujemo i mi naće, željom, da još dugo i dugo ćil i zdrav poćivi na obranu hrvatskog naroda! Živio!

Naš zastupnik Dr. Ante Dulibić, kako je već obće poznato, bio je imenovan od sabora prisednikom Zemaljskog Odbora. Mi se tome od srca veselimo, jer poznajemo D.ra Dulibića u dušu i jer smo uvjereni, da će on sve svoje sile i svoje liepe sposobnosti posvetiti jedino dobru pokrajine i da će uz svog druga, novoizabranog prisednika D.n. Nika Ribićića, prenuti naš Zemaljski Odbor iz mrtvila, u koje je po obćem mnenju bio upao. Kad dakle ćestitamo Dr. Dulibiću na imenovanje, to ćinimo u ćvrstoj nadi, da je to imenovanje ujedno i znak poćetka novog, uztrajnog i bez sumnje uspješnog rada za narodno dobro.

Brozjav i poća za nas je nešto izimna. Poslijes list na vrijeme, tuće ti se, da ga primaju na pr. u Split nakon tri dana. Poslijes ga u Hrvatsku, a on se nakon ure vremena vraća u mjestnu pravsku ćitaonicu. Poslijes redovito svakomu predplaćniku list, a primas tućbe i reklamacije, da list ne primaju. Brozjavić u Sinju, a brozjav ti falsificiraju. Brozjave ti, a primis brozjav više puta nezamuljivi i tek nakon 12 sati. Mi smo i previše uztrpljivi, ali ovaj nered mora više da prestane, doljaj nam je, a mećutim hoćemo da znamo tko ovaj nered prouzroćuje i tko falsificira brozjave.

Ulićstana poroćna osuda. Dne 18, 19. i 20. svibnja o. g. vodila se pri poroćnom zasjedanju u Šibeniku razprava proti Ćtumu Ardaćiću iz Gjevoersaka radi zloćina ubojstva. Branio ga je Dr. Krstelj. Ćtćim je bio osućen na 6 godina tećke tamnice

poostrene mračnom izbor svakog trećeg mjeseca. Proti ovoj osudi branitelj je uložio nićovnu ćaobu na vrhovno sudieće, koje je ćaobu uvaćilo i unićtalo poroćnu osudu, te ponovnu razpravu odredilo za u Split. Ova odluka vrhovnog sudieća zadovoljit će svakoga, koji je pratio prvu razpravu.

Prodaja biljega za isprave dozvoljena je mjestnom trgovcu g. Ivanu Grimanu. I tako je nakon toliko otezanja udovoljeno i ovoj potrebi.

Nesreća. Javljaju nam iz Vukćića kod Benkocva. Dne 18. o. mj., u ovom selu trevila se je grozna prigoda, koja je svakog nemilice u srce ubola. Tog dana porjećkao se Jerko Ledenco sa svojim bratom Petrom, te od rieći iziđe velika svadnja, a iz svadnje grozota. Jerko, u ljutini, baci se kamenom na brata Petra, a ovaj planu srebom, te se metni iz dvoievke u Jerku, te mu sve olovo sasu u lakat lieve ruke. Jerko je sutradan izjutra od velika gubitka krvi rani podlegao i izdahnu. Uzrok svadji bijaše komadić vrtića.

Radi trobojnice sa grbom Trojedne kraljevine, što su ju na Rokovu u Ćepurini vijali Stipe Franćić-Kesić pok. Jose i Franc Antulov Fantulin pok. Mate, sa osudom poglavarstvom 24. rujna 1905. br. 99, bijaše osućeni svaki na 20 K globe, jer da nisu imali previšnju dozvolu! Doćim prosto je glavaru Ćepurinom sa seoskom stieću vijati zastavu austro-ugarske trgovacke mornarice!

iz Splitsa nam pišu, da je putovanje na željeznići Sinj-Split upravo nemoguće radi neprotivosti i tjesnoće vozova (vazuna), koji su prikladni samo za prevoz marve, a ne ćeljadi. Želi li ćovjek ući u II. razred nema mjesto, a u I. razredu nema ni govora. I voćnja je preskupa, jer za III. razred plaća se do Sinja K 1.62. — Ne znamo, kako gospoda u Beću ne vide, da je ovo poñenje, poruga i uvreda, jer pokazuću, da nas smatraju marvom. —

U nedjelju 26. t. mj. u 9^{1/2} sati iz jutra bit će javni sastanak splitskih socijalista u obćinskom kazaćištu. Dnevni red: obće tajno pravo glasa. Drži se, da će mjestna drućva sudjelovati sa stanku po svojim izaslancima.

Šlikar Bela Ćikoć. Vrh umjetnik ovaj dokazao je svoje rodoljubno ćuvstvo i opet novim djelom. Klub „Ćiril Metodski Zidari“ zamolio je umjetnika, da mu izradi nacrt za drućvene izkaznice, koje će „zidari“ prodavati našim drućtvima u cijenu od 20 hel po komadu, a u korist drućbe „Sv. Ćirila i Metoda za Istru“. — Gospodin Ćikoć obeaćo je zidarima izraditi bezplatno — obzirom na svrhu — vrlo originalnu, umjetnićku skicu, prema kojoj će se u jednom domaćem umjetnićkom zavodu odmah zapoćeti sa tiskom tih izkaznica. — Upozorujemo naša rodoljubna drućva i klubove, da narućbe na „drućvene izkaznice“ već sada prima klub „Ćiril-Methodski Zidari“ u Zagrebu.

„Sokol“ i narodni biljeg. „Drućba sv. Ćirila i Metoda“ pristala je na želju „Saveza hrv. sokolskih drućtava“ radi popusta kod narodnog biljega, te će „savez“ dobivati odse „nar. biljeg“ za svoja sokolska drućva sa 20% popusta u korist hrvatskog sokolstva. Pripominjemo, da je „Hrv. Sokol“ u Zagrebu prvo hrvatsko drućvo, koje, — uzprkos slabog financijalnog stanja — liepi „nar. biljeg“ na sve drućvene dopise, pozivnice i ulaznice, što neka bude primjerom ostalim drućtvima, koja još danas — uzprkos mnogih poziva putem novinstva — ne mare za taj biljeg. —

Niti kod gg. trgovaca i tvornićara ne opaćamo kakov interes za taj biljeg, jer ga naće rodoljubno obćinstvo ne zahćtjeva dosta energićno na raćunima i dopisima.

Na oglas g. Pećenka i drug o amerik. lozama upozorujemo naše vinogradare s opazkom, da je posljednji put bilo pogrećno oglašeno da 100 kom. navrtaka na rupestris monticola zapada 120 K, jer za tu cijenu gg. prodavaćci daju 1000 kom. I za druge vrsti razumije se cijena na 1000 kom., kako je to ispravljeno u oglasu, uvrštenu u ovom broju. —

„Hrvatska Kruna“ uvijek rogobori, na svoji naćin, o riećkoj rezoluciji ali stvarna i istinita nije još o njoj progovorila. Ćekamo da vidimo kad će „Hrvatska Kruna“ poćeti istinu pisati o toj rezoluciji, jer do sada ona je toliko zasliepljena, da slavi oporbu Tomaćića i Perića...

„M. Jedinstvo“ u svojom neznanju ne moće da pojmi, zašto ga mi gdjećkad nogom gurujemo. — Eto nek zna, kaćemo mu, da i najbolji ćovjek zna biti kadkad neprijazan prema lajavom i balavom psetu.

GOSPODARSTVO

Još o uredjenju kmetskih odnošaja.

U broju 42. našeg lista iztakli smo misao, kako bi pravo bilo, kad bi se obzirom na filokserićnu zarazu u zemlji, kmetski

odnošaji kod nas preudiesili prama zahćtjevima „kmetska“, a na korist istog „gospodara“. Onaj ćlanak pobudio je zanimanje za stvar, a mnogi su nam svećenici i starješine samostana bilo pismeno, bilo ustmeno izrazili svoju naklonost prama kmetsima i izjavili, da će oni u istinu poraditi u duhu našeg ćlanka. Oni priznaju, da danas ne imaju prihoda sa svojih dobara niti toliko, da bi im koristio naprama njihovoj vriednosti za 3%, doćim kad bi ova dobra prodali i novac na drugi naćin uložili, da bi im isti davao barem 4%, a to, što no je reći, i bez truda i bez muke.

Dok ovako misle i mnogi naši župnici, pak i starješine samostana, doće nam kaću, da mnogi „fabrićeri“ (crkovinari) o-piru se uredjenju kmetskih odnošaja onih dobara, što spadaju ovoj, ili onoj fabrićeriji. Mi ne znamo, zašto bi baš kod njih imala biti ta protivnost, ako nije radi toga, da zemlju kmetske više ne htjede obradjevati, pak da onda padne za malo para u njihove ruke, kao njihova vlastitost.

Mi ne velimo, da se dobra prodadu, već da se odnošaji urede prama potrebama i duhu vremena. Stari predstava treba se oćetesti, a mjesto njih treba da vladu razbor, a kad ovaj prevlada uviditi će se, da su crkovinarska dobra u mnogim mjestima više crkvi na štetu, neg bi na korist.

Kojekakovih izvrtanja u ovom vaćnom pitanju treba se ćuvati. Tako je pred nama spis Presvietlog biskupskog ordinarijata Splitskoga dana 24 kolovoza 1903 br. 2018, kojim odgovara na molbu Jose Jurića iz Krapnja. U ovom spisu se veli: Pišuće ne moće uvaćiti molbu (da se kmetsko pravo obrne od 1/4, %) već u toliko, da upis i kmetsko pravo ostane uknjićeno, kako je i do sada bilo, a *privatnom naćinom*, da će mu se popustiti“. Pok. Josu Jurić još za života g. 1903 uredio je zemlju, o kojoj je govor i zasadio je ameriksanskom lozom, pak što mislite? Prošle jematve nije faktor biskupske mense hotio da ćuje za ovo privatno popućenje, već je prihod pobrao po starom pravu. Ovoja se unapred treba ćuvati. Što se uradi na korist kmetske, treća, da bude urećeno temeljito i trajno, a ne priyremeno i ne stalno. Mi se nadamo, da će presvietli biskup Splitski uviditi pogrešku i da će na korist sirota „pok. Jurića, koji je uložio 1000 K za urećenje ove zemlje, nastojati izpraviti ju i to što prije. Zakućica ne smije biti. Ako bi se tome protivila vlada, kako oni kaću, tad je dućnost narodnog zastupstva, da uloći sve sile i da prisili vladu, da udovolji želji onih, koji poznaju narodne potrebe i koji im liepe pomoci. Ova dobra bila su i prije narodna. Narod ih je dao crkvi, a ne državi, a ono što je narodno bilo, nek se narodu i vrati, pa makar i za skupi novac.

Zao nam rieć, da se o ovomu nije u saboru povelia rieć.

Pomorska Vlada u Trstu zatraćila je od ministarstva bogoćtovlja i nastave, kao i onog poljoćjelstva, da se sva demanialna dobra, koja leće uzduć obale i smetaju slobodnom ribarenju, ustupe stanovnicima u ćijem se okoliću nalaze ovi posjedji, kao obće dobro. Tvrdojavlošuće naše gospode ne ćemo se baviti. Mi ih samo svietujemo na vrijeme, a to radi njihove koristi, da nastoje udovoljiti zahćtjevima kmetsova i da pregledaju i prama dućevnosti preurede kmetske odnošaje, neće li jednom, da se kaju, a to onda, kad im više ne će biti na vrijeme.

KNJIŹEVNOST I UMJETNOST

Poziv na predplatu.

Davna je želja mnogih domorodaca, da se tiska još neizdana talijanska povjest Troigra (Storia della città di Tria) od Pavla Andreisa.

Potaknut tom željom, a još više ljubavju prama milom zavićaju, odazvao sam se tomu glasu i laćio sam se posla; te sam po poznatim raznim rukopisima priredio za tisak ovu povjest.

Pozivjem s toga sve ljubitelje domaće povjesti, a osobito Troigrane, Spljećane, Šibenćane i Kaštelane, kojih se najviše tiće Andreisovo djelo, da mi predplatom pomognu.

Knjiga će s hrvatskim predgovorom, ako se nadje dovoljan broj predbrojnika, izići poćetkom nove godine, a imati će do 18 araka, te će vriediti ćetiri (4) krunce. Predbrojnici neka se što prije dopisnicom javu podpisanoomu.

Muć donji na 21. studenog 1905.

Don Marko Perojić.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

-(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)-

obavlja slijedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamčivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i ine vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predujmove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioriteta, obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provadja osiguranje proti tečajnom gubitku izriebanih srećaka i zadužnice.

Obavlja vinkulacija i devinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaže vojničko-ženitbenc i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provadja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Ekomptira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

Jadranska Banka

u Trstu

Bankovne prostorije u ulici Nicolò Macchiavelli, br. 26.

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednosne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te bankote, i unovčuje kupovne i izriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavniya tržišta monarkije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjizice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsigurnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

VELIKO SKLADIŠTE POKUŠTVA

A. DELFIN

ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbjeno je raznim krasnim okviri-ma, ogledalima i tapecarijom. — Velika izradba - narodnih škrinja -

Naručbe se izvršavaju najvećom točnošću. Cijene umjerene uz najpovoljnije uvjete. o o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije R. Junačkovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim ljekovitim mirodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

JEDINA HRVATSKA TVORNICIJA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICIJA VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICIJA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

U knjižari IVANA GRIMANI-A

mogu se dobiti najljepši i svojim sadržajem najzanimljiviji koledari za godinu 1906. kao:

„Zabavni Koledar“	Cijena K 2:—
„Hrv. Vojnički Koledar“	1:—
„Veliki Marijin Koledar“	—90
„Šareni svjetski Koledar“	1:—
„Novi šaljivi slik. Koled.“	—40
„Danica“ Ljetopis družva Svetajer.	—40
„Ciril i Metod Koledar“	—50
„Djački Koledar“	—60
„Gospodar i vinogr. Kol.“	—50
„Jelačić“ HRVAT. VOJNIČKI KOL.	—50
„Priatelj Naroda“	—50
„Pučki zagrebački kol.“	—40
„Šošter Kalendar“	—20
„Šošter zagreb. kol.“ (stari)	—20
„Sreć Isusovo“	—50
„Šumarski kalendar Hrv.“	1:60
„Živila Hrvatska“ koledar	—60
„Kal. Sreća Isusova i Marij.“	—60
„Zvekan“ Humoristički kalendar	—60
„Zvonimir“ Hrv. Ilustr. Kalendar, ujedno uredovnik, poslovnik i zabavnik	1:60
„Marjan“ Splitski Almanah	—50

Block dnevni i tjedni koledari:
 „BLOCK DNEVNI KOLEDAR“ sa prostorem za bilješke „1:20
 „TVEDNI KOLEDAR“ „1:40
 Njemački koledari:
 „AGRAME 20 KR. KALENDER“ „—40
 „AGERMER BOTE“ „—80
 „FLIEGENDE BLÄTTER KALENDER“ „1:20
 „DER WIENER BOTE ILLUSTR. KAL.“ „—70

Podružnica Ilije Ivankovića, Šibenik

Glavna ulica - Središnjica u Mostaru

Preporučuje svoje uredjeno skladište svakovrstne galanterijske, rukotvorne, mirberške robe, dekorativnih predmeta, emailiranog i limenog posuđa, stakla, porculana, ogledala, svjetiljaka, sapuna, parfima, igraćaka za djecu, papira, crnila i drugih pisanih oprema, okvira za slike, pribora za oružnike, čarapa, cipela za muške i ženske i t. d. i t. d.

Cijene vrlo umjerene; posluga brza i tačna

JOSIPU SALVI-U

Ljekarniku

Drniš

Benkovac, 13/2. '04.

Pašto mi je dokazano, da Vaše crvene pilule čudotvorno djeluju proti groznici, molim Vas, da mi pošaljete 200 pilula uz pouzete.

Sa šovanjem PETAR GULIN.

NAJBOLJI I NAJJEFTINIJI ŠIVACI STROJEVI 0 0 0 „SINGER“ 0 0 0 NAJNOVIJIH SISTEMA 0 0 0

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU ŠIVACIH STROJEVA „SINGER“ IVAN GRIMANI - ŠIBENIK.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**, koja okrepnjuje želudac, razgrijava živece, zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“

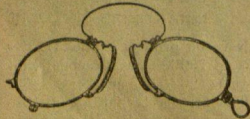
dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA Šibenik (Dalmacija).

Širite „Hrvatsku Rieč“

Zlatarija Antuna Vučića Šibenik (Glavna ulica)

Izbor svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta, kao i dragocjenih kamenja. — Kupuje staro zlato i srebro uz najvišu cijenu. — Veliki izbor lepih galantarija pravog kineškog srebra.

Skladište svih vrsti stakala za uzdržavanje i poboljšanje vida, finih dalekozora, toplomjera, tla-komjera itd. — Primaju se i popravci uz najumjerene cijene.

Ja ne poznam boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog **BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG SAPUNA** (LILIENMILCHSEIFE)

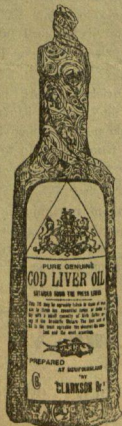
od Bergmanna i dr., Teischen na/L. kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljetne pjegice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplatno komad 80 para u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH proti plućnim bolestim, žliezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje CLARKSON BR. 5

zgotovljeno u Newfoundland-u

Ovo bakalarovo ulje, koje propisuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstima predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrepju cijelog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od naličnosti. —

Zahtjevati se mora naročito CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.

— Cijena za svaku flašu Kr. 2. —
 — Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Heregovinu: C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Anfi od Padue ŠIBENIK.